روزنامه شرق

سه‌شنبه ۴ اردیبهشت ۱۴۰۳
۱۴ شوال ۱۴۴۵
۲۳ آوریل ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۱۶
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

رئیس قوه قضائیه با اشاره به مسئله حجاب:

از فراجا خواسته شد طبق قانون ورود کند

۳

در «شرق» امروز می‌خوانید: دایی، سرمربی پرسپولیس؟ فکرش را هم نکنید • ابطال نتیجه انتخابات هیئت‌مدیره کانون کارشناسان اصفهان • انتقادات تند ذوالنوری از قالیباف: قدرت باید به نمایندگان برگردد

سرمقاله

تحریم‌های جدید علیه ایران

کوروش احمدی

دیپلمات‌پیشین

در پی واکنش نظامی ایران به حمله اسرائیل به بخش کنسولی سفارت در دمشق، تدابیری طبق روال قبلی از سوی شماری از کشورهای غربی علیه ایران و نیز با هدف بازداشتن اسرائیل از واکنش متقابل و وقوع یک جنگ منطقه‌ای گسترده اتخاذ شده است. درنظرگرفتن این تدابیر جدید در کنار همکاری آمریکا، انگلیس، فرانسه و اردن با اسرائیل و گزارش‌هایی مبنی بر همکاری‌های مشابه از طرف عربستان، امارات و حتی ترکیه در جریان حمله ایران به اسرائیل درخورتوجه است. بسته سیاستی که برای این منظور در دستور کار آمریکا و اروپا قرار گرفته، شامل طیفی از موضع‌گیری‌ها و اقدامات عملی بوده است. شماری از مقامات غربی به اسرائیل سفر کردند، انتقادات قبلی علیه جنایات اسرائیل در غزه را متوقف کردند و هم‌زمان هشدار دادند که اگرچه به امنیت اسرائیل متعهدند؛ اما در صورت تهاجم اسرائیل به ایران در کنار آن نخواهند بود. بخش دیگر این بسته شامل کمک‌های نظامی به اسرائیل است که تصویب کمک نظامی ۱۷ میلیارددلاری در کنگره آمریکا در رأس آن قرار دارد.

اسرائیل بعد از حمله ایران پیگیر اقدامات تحریمی و دیپلماتیک علیه ایران و قراردادن سپاه در فهرست سازمان‌های حامی تروریسم و به‌اصطلاح «ایجاد یک جبهه جهانی و یک ائتلاف منطقه‌ای علیه ایران» شده است. درباره اقدامات تحریمی این بسته سیاستی، وزارت خزانه‌داری آمریکا در روز بعد از حمله ایران به اسرائیل از تحریم ۱۶ شخص و دو نهاد در زمینه تولید پهپاد در ایران و پنج شرکت که ادعا شد در تأمین اقلام لازم برای تولید فولاد در شرکت فولاد خوزستان یا خرید محصولات این شرکت فعالیت دارند و سه شعبه گروه خودروسازی بهمن به خاطر همکاری با سپاه خبر داد. وزارت بازرگانی آمریکا نیز اعلام کرد که از طریق اعمال تحریم‌هایی، دسترسی ایران به «فناوری‌های سطح پایین» را محدود کرده است. انگلیس نیز هم‌زمان ضمن هماهنگی با آمریکا از اعمال تحریم بر ستاد مشترک نیروهای مسلح ایران، نیروی دریایی سپاه و سازمان صنایع هوافضا و برخی افراد و گروه‌های دیگر (مجموعا هفت شخص و شش نهاد مرتبط با فعالیت‌های نظامی منطقه‌ای ایران و حمله به اسرائیل) خبر داد. رئیس شورای اروپا نیز چهارشنبه گذشته از تحریم اتحادیه اروپا علیه برنامه‌های ساخت موشک و پهپاد در روزهای آینده با هدف «منزوی‌کردن ایران» سخن گفت.

از طرفی، تحریم‌هایی علیه ایران و گروه‌های محور مقاومت که شنبه گذشته به تصویب یک اکثریت دوحزبی در مجلس نمایندگان آمریکا رسیده، می‌تواند تحت شرایطی مهم‌تر از تحریم‌های دولت‌ها باشد. شش بخش از ۱۵ بخش قانونی به نام «صلح قرن بیست‌ویکم از طریق قدرت» که با ۳۶۱ رأی موافق و ۵۷ رأی مخالف به تصویب رسید، درباره ایران است. مهم‌ترین بخش این مجموعه متوجه محدودکردن صادرات نفت ایران است که مطابق گزارش فایننشال تایمز در چهارماهه اول سال جاری ۱۴۱.۷ میلیون بشکه یعنی ۲۸ درصد بیشتر از مدت مشابه در سال قبل بوده است. در این زمینه قرار است SHIP Act تحریم‌های جدیدی بر افراد، پالایشگاه‌ها، کشتی‌ها و بنادری که «آگاهانه در فروش نفت ایران دخالت دارند»، اعمال کند که ازجمله شامل منع ورود کشتی‌های ذی‌ربط به بنادر آمریکا برای دو سال می‌شود. این مصوبه که حق تعلیق ۱۸۰روزه برای جلوگیری از افزایش قیمت نفت به رئیس‌جمهور می‌دهد، اگر نهایی شود و دولت آمریکا مصمم به اجرای آن شود، ممکن است اثراتی بر صادرات نفت ایران داشته باشد. قانون دیگری متوجه بسط تحریم‌های ثانویه علیه هر نهاد مالی چینی است که در خرید نفت ایران دخالت داشته باشد. قانونی دیگر در این مجموعه فعالیت‌های موشکی و پهپادی ایران و به‌ویژه افراد و نهادهایی که مطابق ضمیمه ب قطع‌نامه ۲۲۳۱ تا اکتبر گذشته تحت تحریم سازمان ملل بودند و نیز واردات و صادرات سلاح‌های متعارف و غیرمتعارف را هدف قرار داده است. «قانون مهسا» متوجه دفتر رهبری و ریاست‌جمهوری و مقامات آن و نهادها و بنیادهای تحت اداره آن است که در صورت تفسیر موسع، نهادهای خیریه و اقتصادی مربوطه را نیز شامل می‌شود. مجلس آمریکا در اقدامی دیگر خواستار دریافت گزارش درباره دارایی‌ها و نیز حساب‌های بانکی خارج از ایرانِ ۲۰ مقام ارشد ایرانی و سران گروه‌های تحت حمایت ایران شده است. دو قانون دیگر نیز که به تصویب مجلس نمایندگان رسیده، درباره «جلوگیری از تأمین مالی بین‌المللی حماس» و «خاتمه تأمین مالی حماس و کشورهای حامی تروریسم» است.

ادامه در صفحه ۵

گزارشی از شرایط شکننده بازار انرژی که مسیر اعمال دست‌اندازی و تحریم‌های بیشتر در بازار نفت را مسدود کرده است

امتناع طلای سیاه

شرق: مجلس نمایندگان آمریکا به تازگی تحریم‌های تازه‌ای برای صادرات نفت ایران وضع کرده است؛ تحریم‌هایی که بنادر، کشتی‌ها و پالایشگاه‌های خارجی‌ای را هم که آگاهانه نفت خام ایران را فراوری یا ارسال می‌کنند، در بر می‌گیرد. این قانون تحریم‌های ثانویه را هم بسط خواهد داد تا تمامی معاملات بین مؤسسات مالی چین و بانک‌های ایرانی تحریم‌شده برای خرید نفت و فراورده‌های نفتی را پوشش دهد. با این حال گزارش‌ها از افزایش صادرات نفت ایران حکایت دارد و تحلیلگران جهانی با اشاره به وضعیت شکننده بازار جهانی نفت می‌گویند احتمالا این تحریم‌ها اجرا نخواهد شد تا عرضه بیش از این کاهش نداشته باشد و اقتصاد جهان زیر فشار بیشتر قرار نگیرد. مجلس نمایندگان آمریکا به تازگی تحریم‌های جدیدی برای صادرات نفت ایران به تصویب رساند که قرار است به عنوان بخشی از لایحه کمک‌های خارجی آمریکا به اوکراین، اسرائیل و دیگر متحدان این کشور، در چند روز آینده در سنا تصویب شود. به گزارش اکو ایران، این قانون تحریم‌ها علیه ایران را گسترش می‌دهد تا بنادر، کشتی‌ها و پالایشگاه‌های خارجی‌ای که آگاهانه نفت خام ایران را فراوری یا ارسال می‌کنند، دربر بگیرد.

گزارش تیتر یک را در صفحه ۴ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۲ بخوانید/عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری

رئیسی برای گسترش همکاری و ایجاد فصول جدید دیپلماسی به پاکستان سفر کرد

تداوم همکاری برای تأمین منافع دو ملت

با بدرقه سفیر عربستان، اولین زائران ایرانی عازم عمره مفرده شدند

در سرزمین وحی بعد از ۹ سال

صفحه ۳

یادداشت

بگذارید اقتصاد نفس بکشد

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

«مراد به شازده گفت: «شازده بزرگ نشست روی بالش و گفت: سیگار... سیگار را روشن کردم. شازده بزرگ نشسته بود روی بالش و سیگار می‌کشید و دودش را از سوراخ‌های بینی‌اش می‌داد بیرون. عمو بزرگت وول می‌خورد. من پاهاش را دیدم».

(شازده احتجاب- هوشنگ گلشیری)

در روزهایی که کمتر خریداری برای بنگاه‌های دولتی پیدا می‌شود و در بهترین حالت نیمی از منابع پیش‌بینی‌شده از محل فروش این بنگاه‌ها در بودجه امسال یعنی ۲۸۰ هزار از ۶۰۰ هزار میلیارد تومان محقق خواهد شد (مرکز پژوهش‌های مجلس) و دو باشگاه پرطرفدار اما ضرردهِ فوتبال پایتخت با هزار ضرب و زور و دستور به بانک‌ها و پتروشیمی‌ها واگذار می‌شود، می‌شنویم که نهادهای خصولتی برای به‌دست‌آوردن سهام و مالکیت استارت‌آپ‌ها و بنگاه‌های موفقی همچون دیجی‌کالا و فیلیمو و اسنپ و... از هر دری وارد می‌شوند، حتی تهدید («اگر وجود پلتفرم‌های خدمت‌رسان ضروری است که هست، چرا از سکوهای قانون‌گریز سلب صلاحیت نمی‌شود، مدیریت آنها به افراد صاحب صلاحیت و تحت نظارت مستقیم مراکز ذی‌ربط واگذار نمی‌شود؟...»- کیهان- ۵/۲۲ /۱۴۰۲). راز این قضیه چیست و چرا بنگاه‌های دولتی جز به خاطر زمین و تأسیسات و... خریداری ندارند اما برای بسیاری از بنگاه‌های خصوصی و بعضا فاقد چنین سرمایه‌های مادی (استارت‌آپ‌ها)، سر و دست می‌شکنند؟! البته بسیاری از بنگاه‌های ضرردهِ دولتی امروز قبلا چنین نبوده‌اند و برای خود بروبیایی داشته‌اند؛ از ارج و آزمایش و پارس‌الکتریک تا کفش ملی و نساجی مازندران و... . پاسخ این سؤال را باید در مدیریت دولتی دید («اگر مدیریت یک بیابان شنزار را به بخش دولتی واگذار کنید، بعد از پنج سال شن کم می‌آورید» - میلتون فریدمن) که خلاقیت و نوآوری را در بنگاه‌ها خفه می‌کند و از آن پیکره‌ای باقی می‌گذارد فربه اما کم‌توان و رو به فنا مگر با حمایت و تزریق انواع امتیازات و رانت‌ها و منابع دولتی. موضوع اما وقتی بس دردناک‌تر می‌شود که این رویه بر کل اقتصاد سایه‌گستر می‌شود و نفس بنگاه‌های خصوصی باقی‌مانده از گزند اقتصاد دستوری را نیز به شمارش می‌اندازد. واقعیت آن است که «آزادی» و «حق انتخاب» ضرورت‌های اساسی هر توسعه اقتصادی است. توسعه‌ای که بنیان آن بر حرمت مالکیت خصوصی، آزادی فردی، حاکمیت قانون، بازار آزاد و برتری اخلاقی انتخاب و مسئولیت فردی بر اجبار است. بر این اساس کنش‌های اقتصادی افراد نه با دستور دولت بلکه به گونه‌ای خودانگیخته از سوی خود فرد انجام می‌شود: «هر انسانی هم‌زمان که برای بهره‌مندی خود کار می‌کند، ضرورتا منافع انسان‌های دیگر را نیز تأمین می‌کند و برای این منظور لازم نیست کسی دستوری دهد و حتی در غیاب پلیس- یعنی حتی وقتی هیچ فرمانی صادر نمی‌شود- نیز مردم به نحوی طبیعی چنان عمل می‌کنند که ثمرات تولید در نهایت به بار می‌نشیند» (فون میزس - بازار آزاد و دشمنان آن). این اصول بدیهی اما به غایت اساسی کمتر جایی در حکمرانی اقتصادی کشورمان دارد. در فضای خرد و کلان با سیطره و سلطه کامل دولت مواجهیم که با هر چه محدودترکردن دایره آزادی و انتخاب، اقتصاد و کار و کسب و معیشت مردم را به محاق می‌برد. چنانکه با تعیین دستوری نرخ ارز، سود بانکی، قیمت حامل‌های انرژی و قیمت بسیاری دیگر از کالاها و خدمات و همچنین بنگاه‌داری (دوسوم سهم بودجه مربوط به شرکت‌های دولتی است) و محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های تجاری و ایجاد و تقویت بنگاه‌های خصولتی و... آزادی و رقابت بنگاه‌های اقتصادی و حقوق مصرف‌کنندگان برای انتخاب کالاها و خدمات مورد نیاز و مورد علاقه‌شان را به شدت محدود و نهادها و تشکل‌های نمایندگی‌کننده این خواست‌ها را با دشواری‌های بسیاری مواجه کرده است. این روش حکمرانی اقتصادی در ربط با سیاست است و گروه‌های ذی‌نفوذی که منافع آنان نه در وجود یک دولت توسعه‌گرای مبتنی بر نوآوری و خلاقیت بلکه دولتی توزیع‌گر و اقتصادی محدود در جغرافیای سرزمینی و تأمین‌کننده خدمات ارزان‌قیمت و مایحتاج اساسی یا همان «سفره» است. پشتیبان این حکمرانی اقتصادی، پوپولیسم سیاسی است که در قبال رانت‌های عظیمی که به جیب گروه‌های خاص سرازیر می‌کند، مردم و به‌خصوص گروه بزرگی به‌عنوان «ذی‌نفعان معیشتی» (به تعبیر دکتر نیلی) نیز امکان گذران زندگی حداقلی می‌یابند. اما این نوع حکمرانی اقتصادی نمی‌تواند چندان دوام بیاورد چراکه هر روز بر میزان نیازها افزوده و از دارایی‌ها و منابع کاسته می‌شود. چنانکه در بودجه امسال قرار است حدود ۷۵۰ هزار میلیارد تومان یارانه توزیع شود (حدود ۲۶ درصد منابع بودجه عمومی) که با کسری حدود ۳۰ درصدی یعنی ۲۰۰ هزار میلیارد تومانی مواجه است. (رسانه‌ها-۱/۲۹) و یا این روش توزیع بنزین ارزان‌قیمت که به بن‌بست خورده و در چند هفته آتی باید منتظر قیمت سوم برای آن بود. تداوم «سیاست» حتی در مفهوم و قالب اقتدارگرایانه و نوع چینی آن که در سال‌های اخیر طرفداران بیشتری در نخبگان جهان سوم یافته است (چنانکه در یکی از گزارش‌های اخیر نشریه «فایننشنال‌تایمز» بدان اشاره شده است. دنیای اقتصاد- ۱/۱۶)، نیازمند الزاماتی همچون اعتقاد و اراده سیاسی به بهبودی اقتصادی و تولید ثروت، ارتباط و تعامل سازنده با جهان و باور به علم اقتصاد و به‌کاربستن خرد اقتصادی در تصمیم‌گیری‌هاست. بگذریم از آنکه این الزامات شروط لازم برای توسعه است و شرط کافی وجود روابط و مناسبات دموکراتیک و آزادی‌ها و حقوق شهروندی است. چنانکه «ثروتمندترین کشورهای جهان همگی لیبرال‌دموکراسی هستند» (همان گزارش). تسلط نگرش ایدئولوژیک، امنیتی و منفعت‌طلبانه به حوزه اقتصاد و غیرخودی دیدن بخش خصوصی و نهادهای نمایندگی‌کننده آن در کنار بسته‌کردن فضای سیاسی کشور و محدودشدن فعالیت احزاب و نهادهای مدنی، امر توسعه را ممتنع و آزادی و انتخاب را بی‌معنا می‌کند.

درخواست مردم و فعالان اقتصادی از دولت، تنها آن است که از روی بالش بلند شود و اجازه دهد اقتصاد نفس بکشد؛ سیگارش را هم جای دیگری دود کند!

یادداشت

همایش برترین زن‌های ایرانی!

وحید معتمدنژاد

سی‌ونهمین همایش برترین زن‌های ایرانی در میان استقبال پرشور شهرستانی‌های عزیز در سالن اخلاص، جنب سالن اجلاس تهران، بر گزار شد. در این همایش که جمع کثیری از مقام‌های سیاسی ایران به همراه خانواده‌های خویش حضور داشتند، فرزند محمد علی‌بیک از روستایی در ضلع شرقی ایران، صاحب مدال طلا در زمینه «برترین زن ایرانی» شد. نام‌برده که از نوادگان خان علی‌بیک است، درباره فعالیت‌ها و شرح عملکردش در مصاحبه‌ای چنین اظهار کرد: در کودکی هر روز صبح علی‌الطلوع، با صدای اذان، پشت سر پدر اقامه نماز می‌کردم و پس از رکوع و سجودی طولانی، با یاد او منتظر دمیدن آفتاب می‌شدم تا از سفره تهی از چاشتی رنگین، کامی شیرین کرده و سپس با چوب‌دستی که انتهای آن صیقل شده بود، به دنبال گله، راهی صحرا و بیابان می‌شدم. تمام روز، هورتی از شیر تازه و طبیعی گوسفندی، من را سرزنده می‌کرد، سال‌ها به همین منوال گذشت تا روزی در راه برگشت به خانه، با خانی آشنا شدم که او را ولی‌نعمت روستا می‌خواندند و از بذل و بخشش و فیوضات او سخن‌ها بر زبان می‌راندند. من را به اندرونی خویش فراخواند و میهمان کرد و آن‌گاه از خنکای پنجره‌ای، بهار را به من هدیه کرد. از ظاهر خانه چنین پیدا بود که او فردی متمکن و بی‌درد است! و به دنبال فردی است که در درون خود «ژن برتر ایرانی» را یدک بکشد. در ابتدا با طرح پرسش‌هایی درباره سواد، معیشت و راه‌های کسب درآمد، من را به چالش کشید و در من سراغ از «استعداد و پشتکار» گرفت، حال آنکه من چطور می‌توانستم با زمان اندکی که در اختیار داشتم، خود را به او بشناسانم. گفت‌وگوی‌مان ادامه پیدا کرد و از هر رشته‌ای سخنی جاری شد و او همچنان در لابه‌لای گفتار به دنبال کشفیاتی تازه بود و من همچنان مات و مبهوت در قصد و غرض او! که بعدها در ماجرای «ژن برتر، سرمایه بیشتر» پاسخ آن را دریافتم. قرار بر این بود که خان مدنظر، به دنبال پسرخوانده‌ای می‌گشت که او را در محافل سیاسی به‌عنوان فرزندخوانده و ژن ژن‌های ایرانی معرفی کند تا سلسله نازای خان او، نسل به نسل بر منطقه حکومت کند و از سادگی من کسب درآمد کند -چون اغلب شهرنشینان تن به چنین کاری نمی‌دهند!- دراین‌بین من شایسته‌ترین فردی بودم که آرزو و مقاصد او را برآورده می‌کرد. القصه، داستان به جایی کشید که بنا بر توصیه خان راهی بلاد فرنگ شده و در آنجا با رایزنی‌های مختلف با متخصصان و نام‌آشنایان، بنا بر توصیه، با تزریق ژن‌های گوناگون در مراحل زمانی نه‌چندان طولانی و صد البته زمینه فکر و ذهن آماده من، به «ژن برتر ایرانی» تبدیل شدم و بدین گونه و گونه‌های دیگری که خارج از بحث و شاید ناگفتنی است، در این همایش، عنوان «ژن برتر ایرانی» را کسب کردم!

ادامه در صفحه ۵

برگزیده‌ها

کنعانی: آمریکا زیر میز دیپلماسی زد نه ایران

۲

روایت «شرق» از خشونت‌های پنهان در ازدواج کودکان

کبودی‌های پنهان

۱۰

رئیس جمهوری اوکراین خواستار شتاب در روند تصویب کمک مالی آمریکا به اوکراین شد

لحظه‌شماری زلنسکی

۵

اصولگرایان آماده رقابت در دور دوم انتخابات

قالیباف بازنده مشارکت حداقلی

۳

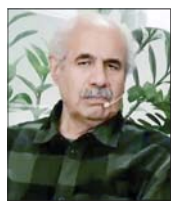

گفت‌وگوی احمد غلامی با موسی اکرمی و اکبر قنبری درباره کتاب «درسگفتارهای کاپیتال» - بخش اول

کاپیتال دراوین

۶

یادداشت

مدیریت در جنگ

محمدجواد لسانی

آیا جنگ هنوز ادامه دارد؟ پس از آنکه کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در سوریه مورد هجوم رژیم صهیونیستی قرار گرفت، ایران هم پس از چند روز به این حمله خارج از عرف بین‌الملل پاسخ داد و با تعداد درخورتوجهی پهپاد و موشک‌های دوربرد مراکز نظامی سرزمین اشغالی را هدف پرتابه‌های خود قرار داد. چند روز پس از این تبادل آتش، خبر رسید که در بامداد آخرین روز هفته گذشته هم گویا یک پایگاه هوایی در اصفهان در برابر اقدام ریزپرنده‌ها، دفاع استواری از خود نشان داده است. همه این نمونه‌ها حکایت می‌کند که میهن در وضعیت ویژه‌ای قرار گرفته و از جنگیدن در منطقه باکی ندارد؛ هرچند که در سر هوای هجوم ندارد؛ اما در قبال هر نوع تجاوزی، گزینه مخصوص نظامی روی میز است و تصمیم دارد به هرکدام از تعرضات، پاسخی جدی بدهد. این جنس پاسخ‌ها، از یک نظر موجه جلوه می‌کند؛ چون از جنس پدافندی است که اگر از آن سو تعرض تکرار شود، انعکاس‌هایی شنیدنی در فضای مجازی پیدا می‌کند. به طور مثال واکنش یکی از افراد سرشناس در حوزه اقتصاد و ارتباطات جهانی تأمل‌برانگیز است که پس از هجوم ریزپرنده‌ها به حریم اصفهان در شبکه X منتشر شده. ایلان ماسک، مدیرعامل تسلا و مالک شبکه اجتماعی «ایکس»، ساعاتی پس از حمله منتسب به رژیم اشغالگر قدس به اصفهان در حساب شخصی خود به انتقاد از این حمله پرداخت. او در توییتی نوشت: «موشک‌ها را باید به فضای ستاره‌ها پرتاب کنیم، نه به سوی یکدیگر».*

ادامه در صفحه ۵

آگهی مناقصه خرید انواع کاغذ تحریر سفید مرغوب
به شماره فراخوان: ۲۰۰۳۰۰۱۰۶۵۰۰۰۰۲
شناسه آگهی ۱۷۰۲۹۵۴ م الف ۲۵۴
شرح در صفحه ۳